

Лозинська І.В.

к.е.н., доцент кафедри економіки і контролінгу
Сумського національного аграрного університету

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ М'ЯСО-МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Початок розведення великої рогатої худоби відноситься до неоліту, коли полювання й збирання поступово замінюються скотарством і землеробством. Тривалий час скотарство полягало у вигулі (випасі) пастухами худоби на пасовищах. Пізніше у розвинених країнах почало використовуватись стійлове утримання худоби на тваринницьких фермах.

Перша згадка про товарне скотарство на території сучасної України датується VIII ст. н.е. Розвиток молочного та м'ясного скотарства відбувалось різними напрямками. Так, товарне молочне господарство в Україні має тривалу історію. Воно виникло ще в XI сторіччі, коли у великих панських господарствах були створені сироварні. З часом посилюється розвиток молочного скотарства, що пояснюється збільшенням попиту на молоко та молочні продукти. У дореволюційний та довоєнний періоди в Україні розводили кілька порід великої рогатої худоби молочного і комбінованого напрямів продуктивності. Найбільшого поширення мали сіра українська, червона степова (червона німецька), симентальська, чорно-ряба і білоголова українська породи. На той час худобу м'ясних порід в Україні не розводили.

Перші кроки становлення галузі м'ясного скотарства в Україні приходяться на середину 50-х років минулого сторіччя. Закордонний досвід по формуванні галузі м'ясного скотарства на той час показав, що найбільш ефективний шлях створення нових м'ясних порід є промислове і поглинальне схрещування спеціалізованих м'ясних порід з поголів'ям місцевої худоби, молочного й комбінованого напрямку продуктивності. З середини 60-х рр. XX ст. відбувається запровадження індустріальних технологій, що пов'язано з будівництвом великих комплексів, на яких зосереджується велике поголів'я тварин. Високі результати ведення галузі були досягнуті завдяки поліпшенню умов праці, спеціалізації виробництва, концентрації поголів'я та дотримання технологічних норм утримання тварин, потоковості та ритмічності виробництва протягом року.

Розвиток м'ясного скотарства в Україні розпочався із закупівлі м'ясного поголів'я та сперми бугаїв іноземної селекції. Починаючи із 1972 року, за ініціативою вітчизняних вчених М. А. Кравченка, Ф. Ф. Ейснера, П. Л. Погребняка, В. Ю. Недави, М. В. Зубця була обумовлена необхідність і розроблена методика створення своїх, вітчизняних м'ясних порід і подальшого розвитку на Україні галузі спеціалізованого м'ясного скотарства. У різних природно-географічних зонах України створили 18 племінних господарств-оригінаторів по виведенню української м'ясної худоби.

На сьогодні в Україні розводять 11 порід молочного напрямку продуктивності, 7 комбінованого і 13 м'ясного. Найчисленніші чорно-ряба та українська чорно-ряба молочна (36,3 %), червона степова (34,5 %), українська червоно-ряба молочна разом із симентальською (23,9 %), лебединська (3,6 %), інші породи (1,7 %).

У країнах Європи значну увагу приділяють розведенню тварин комбінованого напрямку продуктивності, які здатні до високої молочної продуктивності й відрізняються від молочних порід кращими м'ясними якостями. Молочно-м'ясну худобу вигідно розводити тому, що вона може в більшій мірі використовувати грубі та соковиті корми з меншою витратою концентрованих.

Розподіл скотарства на два напрямки є ключовим у вирішенні даного питання, оскільки орієнтація на розведення комбінованих порід великої рогатої худоби (м'ясо-

молочної спеціалізації) не забезпечить населення країни високоякісним м'ясом та молоком у необхідній кількості.

Що стосується подальшого розвитку скотарства в нашій країні, враховуючи розмаїтість природно-кліматичних зон України, необхідно мати більше м'ясних порід, створити їх «ринок», що нараховував би не менше 15–20 м'ясних порід. Для цього необхідним є створення стартових економічних і технологічних умов для формування і прискореного розвитку спеціалізованого м'ясного та молочного стада.

Впровадження наукових досягнень вітчизняних та закордонних вчених-економістів повинні будуватись на теорії селекції та традиційних уявленнях, процес формування яких тривав багато років. Тому окреслення перспектив її подальшого розвитку неможливе без з'ясування генези окремих теорій та концепцій, творче використання яких є важливим фактором відродження національного скотарства.

Література:

1. Промышленное производство говядины / Под общ. ред. Д.Л.Левантина и В.Ноймана. – М. : Колос, 1979. – 447 с.
2. Кравченко Н.А. Породы мясного скота / Н.А.Кравченко. – К. : Вища школа, 1979. – 288 с.
3. Стратегія розвитку м'ясного скотарства в Україні у контексті національної продовольчої безпеки / Укр. акад. аграр. наук, Ін-т розведення і генетики тварин; За ред. М.В. Зубця, І.В. Гузєва. – К.: Аграрна наука, 2005. – 176 с.
4. Вступ до спеціальності «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва» /В.І. Ладика, О.В.Крятов, Л.В. Бондарчук. – Суми. – 2008. – 255с.